

Et tema for diskusjonen i UNESCOs styre er at organisasjonen i større grad må konsentrere seg om oppgaver hvor de har en unik rolle å spille og tilleggsverdi sammenliknet med andre aktører. Med støtte i funn i nylig foretatte evalueringer har man fra norsk side argumentert i styret for at UNESCO særlig må konsentrere seg om sin funksjon som rådgiver for å utvikle medlemslandenes kapasitet til å utvikle og gjennomføre politikk innenfor organisasjonens fagområder fremfor å implementere tekniske prosjekter på landnivå.

UNESCO har engasjert seg proaktivt i prosessen med FN-reform. Neste skritt vil være å tilpasse UNESCOs desentraliserte system til endringene og mulighetene som følger med FN-reformen og «Delivering as One». Tanken om at en overgripende evaluering av hele organisasjonen, herunder styringsorganene, er påkrevet for å gjøre organisasjonen mer effektiv synes å mode. Styret vil diskutere ulike modeller for en slik evaluering høsten 2009. I en kontekst med knapphet på midler synes stadig flere land å mene at UNESCOs mest effektive bidrag til utvikling på sine fagområder ligger i å jobbe med rådgivning opp mot myndighetene.

Ved UNESCO mottar like mye i frivillige midler som i faste medlemsbidrag er et uttrykk for at mange land har tillit og forventinger til organisasjonen. Det har imidlertid vært et problem at UNESCO ikke har knyttet disse frivillige midlene tett nok opp til hovedmålsetningene i det regulære programmet. Gjennom det nye «Additional Programme» forsøker man å rette på dette, og i større grad styre frivillige midler inn mot det regulære programmets prioriteringer.

Utenriksdepartementet
Besøksadresse:
7. juni-plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse:
Postboks 8114 Dep.
N-0032 OSLO

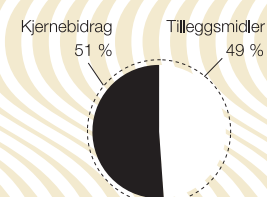
Ved spørsmål, kontakt FN-seksjonen på e-postadresse: fnsek@mfa.no
Profilarkene er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/FN/Faktaark

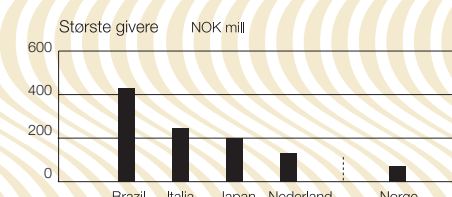
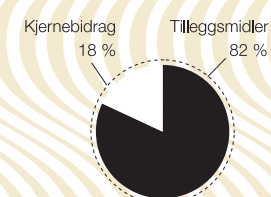
UNESCO

I. Faktadel

FNS ORGANISASJON FOR UTDANNING, VITENSKAP OG KULTUR

NORGE OG UNESCO

Type org.: Særorganisasjon

Hovedkvarter: Paris

Leder: Generaldirektør Koichiro Matsuura (Japan).
Ny leder velges høsten 2009.

Internettadresser: www.unesco.org

Styremøter i 2009:
13.–30. april
7.–23. september

Totale ressurser: NOK 4,1 mrd
Kjernebudsjett: NOK 2,1 mrd
Frivillige tilleggsmidler: NOK 2,0 mrd

Generalkonferanse: Hvert annet år (6. – 23. okt. 2009).

Norge i styret: 2005–2009

Norske ansatte: 5

Hovedansvarlig departement: Kunnskapsdepartementet,
i samarbeid med Kulturdepartementet og Utenriksdepartementet.

Rådgivende organ: Nasjonalkomiteen for UNESCO.

Norges totale bidrag: Totalt bidrag: NOK 90 mill.
Kjernebidrag: NOK 16 mill. Frivillige bidrag: NOK 73 mill.
Kjernebidraget utgjør 18 % av totalbidraget, tilleggsmidler 82 %

Største offentlige givere:
Brazil: NOK 429 mill, *Italia*: NOK 247 mill, *Japan*: NOK 200 mill,
Nederland: NOK 129mill, *Norge*: NOK 73 mill.

*Brazils bidrag hovedsakelig «self benefiting funds»

1 USD: 6,685 NOK. Alle tall fra 2008

Mandat og virkeområder

UNESCOs overordnede mandat er å bidra til fred og sikkerhet ved å fremme samarbeid mellom nasjoner innen utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon. Mer konkret er arbeidet rettet inn mot å bidra til fattigdomsbekjempelse, bærekraftig utvikling, interkulturell dialog og økt respekt for menneskerettigheter. UNESCO har et særlig ansvar for å fremme retten til utdanning, retten til deltakelse i kulturliv og til kulturelle goder som er unnværlige for individets verdighet og frie utvikling, retten til å ta del i den vitenskaplige fremgangen, samt tanke- og ytringsfriheten.

Generelt arbeider UNESCO med å:

- Utvikle og fremme universelle prinsipper og normer, basert på felles verdier, for å møte utfordringer innen utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon.
- Monitorering og analyse av oppfølgingen av normative instrumenter, blant annet med hensyn til FN-målet om utdanning for alle (EFA).
- Bistå land med kunnskap og råd mht. politikk- og kapasitetsutvikling på sine fagfelt.

UNESCO har bl.a. følgende virkemidler:

- Normative instrumenter (konvensjoner og rekommandasjoner).
- Et organisatorisk apparat med regionkontorer, men relativt begrenset tilstedeværelse på landnivå, samt særinstitutter med globalt mandat (bla. International Institute of Educational Planning – IIEP, og UNESCO Institute for Statistics – UIS) og mellomstatlige kommisjoner og programmer som Intergovernmental Ocenographic Commission (IOC) og International Programme for the Development of Communication (IPDC).
- Rådgivende nasjonalkommisjoner samt sterke internasjonale nettverk av ressurspersoner innen sine ansvarsområder.

Norsk politikk overfor UNESCO

Arbeidet med UNESCO er i Norge i hovedsak fordelt mellom Kunnskapsdepartementet som faglig koordinerende departement, Miljøverndepartementet som har ansvaret for arbeidet med verdensarven og miljøspørsmål, Kultur- og kirkedepartementet som forvalter generelle kultursaker, idrett og kommunikasjon, og Utenriksdepartementet som konsentrerer seg om utenriks- og utviklingsspørsmål og forvalter hoveddelen av de frivillige økonomiske bidragene. I tillegg er det et særtrekk for UNESCO at alle medlemsland har UNESCO-kommisjoner. Den norske UNESCO-kommisjonen er et uavhengig, rådgivende organ med sekretariat i Kunnskapsdepartementet.

Norge skal arbeide for at UNESCO konsentrerer seg om funksjoner hvor organisasjonen har komparative fortrinn. Dette gjelder spesielt UNESCOs globale koordineringsrolle for utdanning for alle, arbeidet med kulturell diversitet, interkulturell dialog og betydningen av kultur i utviklingsprosesser, samt innsatsen for ytrings- og pressefrihet og styrking av medlemslandenes forskningspolitikk. Norge yter betydelige tilleggsmidler for å styrke UNESCOs kapasitet på disse områdene, særlig på utdanningsfeltet. UNESCOs rolle skal hovedsakelig være som pådriver i normative og etiske spørsmål, som kapasitetsutvikler og som katalysator for globalt samarbeid. UNESCO må drive med global overvåkning og analyse, støtte utviklingslandene i etableringen av nasjonale institusjoner og i utformingen av nasjonal politikk og være en kunnskapsbase hvor nasjonale regjeringer kan hente kunnskap og erfaringer.

UNESCO har en global leder- og koordineringsrolle for Utdanning for alle (EFA). Dette er UNESCOs hovedsatsning innen utdanning, og er Norges hovedprioritering i UNESCO. Et økende antall barn deltar i grunnskoleopplæring og det har vært en reduksjon av antall voksne analfabeter. I 2008 var

Norge vertskap for et høynivåmøte under Utdanning for alle. Utfallet av møtet var positivt og resulterte i at Oslo-erklæringen ble vedtatt. Den oppfordrer alle utviklingspartnere til å øke utviklingshjelpen og prioritere investeringer i grunnutdanning. Norge har bidratt til UNESCOs program for kapasitetsbygging i forbindelse med EFA (Capacity Development for Education for All – CapEFA). CapEFA ble i 2008 evaluert, og det var bred enighet blant givene om fortsatt støtte, men med økt fokus på politikk- og strategiutforming i de fattigste land.

Norge har vært et aktivt medlemsland i UNESCOs arbeid. Norge har spilt en tydelig rolle i UNESCOs styre og sikret gjennomslag for norsk og nordisk politikk i en rekke saker. Norge har bidratt til å sette FN-reform på dagsordenen i organisasjonen.

Viktige prioriteringer

- Utdanning for alle er Norges hovedprioritering i UNESCO. Norge skal arbeide for at UNESCO har en helhetlig tilnærming til EFA, hvor man også henter kunnskap fra UNESCOs øvrige sektorer og fra andre EFA-aktører i det globale systemet.
- Arbeide for at målet om et informasjonssamfunn for alle, hvor alle kan skape, ha tilgang til, bruke og dele informasjon og kunnskap, løftes høyere på UNESCOs agenda, og at ytringsfrihet og etiske aspekter får en fremtredende plass i dette arbeidet.
- Arbeide for at UNESCOs vitenskapsprogram konsentrerer seg om politikktutvikling og kapasitetsbygging i utviklingsland og spørsmål relatert til åpen tilgang (Open Access) til vitenskapelig materiale og læringsressurser og til forvaltning av naturressurser.
- Arbeide for at kultur for utvikling, herunder vern og fremme av kulturarven, prioriteres. UNESCO bør konsentrere seg om å bistå land, især utviklingsland, med å utforme kulturpolitiske rammeverk.
- Arbeide for at likestillingsspørsmål og kvinners situasjon løftes høyere på agendaen.
- Norge skal fremme Afrika som overordnet prioritering for UNESCO.

*II. Vurderingsdel***Organisasjonseffektivitet**

Sammen med det øvrige FN-systemet står UENSCO overfor flere utfordringer. Det internasjonale samfunn har fått en rekke organisasjoner som er delvis overlappende. Dette krever et tettere samarbeid og koordinering mellom organisasjonene. I tillegg må UNESCO bli mer effektiv og foreta klarere prioriteringer og utarbeide klarere mål og mer synlige mål for virksomheten.

UNESCO er i en prosess hvor man i større grad går over til resultatbasert styring. Utakst til program for 2010-2011 reflekterer dette gjennom færre og bedre formulerte forventede resultater, benchmarks og performance indikatorer. UNESCOs har en evalueringsstrategi som korresponderer med seksårsprogrammet 2008-2013 og som bl.a. innebærer at alle de overordnede målsetningene i programmet skal evalueres i løpet av perioden. I samarbeid med eksterne evaluatore og eksterne revisor har UNESCOs Internal Oversight Service (IOS) bidratt til å avdekke mange viktige forhold som har ledet til endringer i virksomheten de siste fire årene. UNESCO arbeider også aktivt med risikovurderinger og har opprettet en Risk Management Committee som har identifisert en rekke risiki.

Fra norsk side er det viktig at UNESCO effektiviseres internt for å ha større slagkraft eksternt. Derfor er Norge pådriver for en pågående intern reformprosess. Videre vil Norge styrke dialogen om giverharmonisering og FN-reform både på hovedkvarternivå og i samarbeidsland, basert på forslagene til FNs høynivåpanel.

Resultater på landnivå

UNESCOs mandat er å bidra til fred og sikkerhet ved å fremme samarbeid mellom nasjoner innen utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon. Etter mer enn 60 års virksomhet er UNESCOs mandat fortsatt relevant for verdenssamfunnet, og det er først og fremst gjennom FN-systemet verdenssamfunnet kan løse de overnasjonale og globale utfordringer. FNs Tusenårsmål med særlig fokus på fattigdomsbekjempelse, mer rettferdig fordeling av ressursene og en mer demokratisk verdensordning er viktige premisser for arbeid i UNESCO.

Det er en rekke eksempler på hvor UNESCO har bidratt til å oppnå resultater på landnivå. UNESCO har støttet medlemsland i å koordinere givere i tråd med Pariserklæringen om bistandseffektivitet og gitt teknisk assistanse til å mobilisere ressurser samt støtte til analyse og utvikling av politikk, planlegging og administrasjon på utdanningsområdet. UNESCO støtter 47 land i å utvikle kapasitet til å utforme, gjennomføre og evaluere effektive utdannings- og kommunikasjonsstrategier for å forebygge HIV.

UNESCO opplever en stadig økende etterspørsel fra medlemsland som ønsker assistanse for å utvikle forskningspolitikk og –kapasitet. UNESCO har gjennomført gjennomganger av forskningspolitikk og –systemer i seks land i Afrika. E.eks. har man i Tanzania svært gode erfaringer med reform av forsknings- og innovasjonssystemet. UNESCO leder her et team av FN-organisasjoner og utviklingspartnere innen rammen av «Delivering as One». I tillegg støtter UNESCO åtte land i Asia, Sør-øst Europa og Midt-Østen med reform og utvikling av forskningspolitikk.

Innen områder miljø og naturressurser uttrykte den 12. afrikanske miljøministerkonferansen anerkjennelse for UNESCOs klimaendingsstrategi, som ble ansett som et nyttig bidrag til implementeringen av NEPADs Action Plan for the Environment Initiative. UNESCO bidro også i «Delivering as One» pilotlandene Uruguay og Rwanda med henholdsvis krise-risikoreduksjon og miljøovervåkning og vern og bruk av biosfæreområder.

På kulturområdet har UNESCO styrket sin innsats på landnivå vedrørende sammenhengen mellom kultur og utvikling. Organisasjon har vært involvert i «Common Country Programming»-prosesser for å inkludere kultur som en faktor for utvikling og sosialt samhold.

I arbeidet for å fremme ytringsfrihet og tilgang til informasjon er UNESCO en av hovedsamarbeidspartnerne for regjeringer og journalistorganisasjoner med tanke på å forbedre sikkerheten til mediearbeidere. UNESCO har videre bidratt til å etablere prosjekter som skal utvikle som skal utvikle frie medier i 50 utviklingsland. UNESCOs Media Development Indicators har fått internasjonal anerkjennelse som et redskap for å vurdere og utvikle mediepolitikk og godt styresett.